

DOI 10.31392/ONP.2786-6890.2(1).2022.05
UDC 378.091.3:373.3.011.3-051:81'243

**DETERMINATION
OF CRITERIA FOR
EVALUATION
OF FORMATION
OF FOREIGN
LANGUAGE
COMPETENCE
OF FUTURE PRIMARY
SCHOOL TEACHERS**

Lyudmila Popova

*Candidate of Pedagogical Sciences, Associate
Professor of the Department
of pedagogy and methods of Ukrainian
and foreign languages teaching,
National Pedagogical Dragomanov University,
Pirogova str., 9, Kyiv, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0002-2611-2786>
e-mail: liudmila-pln@ukr.net*

Abstract. *The article considers the current problem of readiness for foreign language professional communication of future primary school teachers. Particular attention is paid to the conceptual foundations of the system of training future professionals, the basic principles and conditions of their professional development, as evidenced by a number of legal documents. The works of Ukrainian and foreign researchers who developed the formation of foreign language competence of students and tasks related to defining the goals and content of foreign language education are considered. This is due to the creation of the European Higher Education Area and requires the implementation of urgent tasks to increase the motivation of students to learn a foreign language in higher education and more effective foreign language professional communication.*

Criteria and levels of foreign language skills of non-language students are determined and researched, the results of “screening testing” of first-year students are presented, the importance of modeling educational situations as a complex means of stimulating students to self-analysis, self-assessment, self-development, communication is considered. foreign language process. The study also presents the results of an experiment to implement the technology of modeling learning situations.

It is proved that the formation of skills to apply receptive strategies of planning the educational process are preparatory interactive exercises with the active use of information and communication technologies, elements of intensive learning. A personality-oriented model of foreign language teaching with elements of intensive, which is divided into psychological-pedagogical and methodological components, is proposed. Particular attention is paid to the psychological and pedagogical features of the organization of the educational process in a foreign language, the formation of motivation to learn a foreign language in students of higher education.

Key words: *criterion, indicator, level, motivation, educational situation, professional foreign language competence, pedagogical process, language intensive, tests.*

DOI 10.31392/ONP.2786-6890.2(1).2022.05
УДК 378.091.3:373.3.011.3-051:81'243

ВИЗНАЧЕННЯ КРИТЕРІЇВ ОЦІНЮВАННЯ СФОРМОВАНOSTI ІНШОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Попова Л. М.
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри педагогіки
та методики навчання української
та іноземних мов,
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова,
вул. Пирогова, 9, Київ, Україна
<https://orcid.org/0000-0002-2611-2786>
e-mail: liudmila-pln@ukr.net

Анотація. У статті розглядається актуальна проблема готовності до іншомовної професійної комунікації майбутніх учителів початкової школи. Особлива увага надається концептуальним засадам формування системи підготовки майбутніх фахівців, основним принципам й умовам їхнього професійного розвитку, що підтверджено низкою нормативно-правових документів. Розглянуто доробки багатьох вітчизняних та зарубіжних дослідників, які розробляли питання формування іншомовної компетентності студентів; завдання, пов'язані з визначенням цілей і змісту іншомовної освіти. Це обумовлюється створенням європейського простору вищої освіти та потребує реалізації нагальних завдань щодо посилення мотивації до вивчення студентами іноземної мови у закладах вищої освіти та більш ефективного іншомовного професійного спілкування.

Визначені й досліджені критерії та рівні сформованості володіння навичками іноземної мови студентами немовних спеціальностей, подано результати «скрінінгового тестування» студентів першого курсу, відзначена важливість моделювання навчальних ситуацій як комплексного засобу стимуляції студентів до самоаналізу, самооцінки, саморозвитку, спілкування з урахуванням ролі психологічних аспектів організації навчального процесу з іноземної мови. Також в дослідженні представлені результати проведеного експерименту з впровадження технології моделювання навчальних ситуацій.

Доведено, що формуванню умінь застосовувати рецептивні стратегії планування освітнього процесу слугують підготовчі інтерактивні вправи з активним використанням засобів інформаційно-комунікативних технологій, елементів інтенсивного навчання. Запропонована особистісно-орієнтована модель навчання іноземної мови з елементами інтенсиву, що поділяється на психолого-педагогічний та методичний компоненти.

Особлива увага приділена психолого-педагогічним особливостям організації освітнього процесу з іноземної мови, формування мотивації вивчення іноземної мови у студентів закладів вищої освіти.

Ключові слова: критерій, показник, рівень, мотивація, навчальна ситуація, професійна іншомовна компетентність, педагогічний процес, мовний інтенсив, тести.

Вступ та сучасний стан проблеми дослідження. У Державній національній програмі «Освіта» («Україна XXI століття») (1993 р.), Законах України «Про освіту» (1996 р.), «Про вищу освіту» (2002 р.), «Національній доктрині розвитку освіти України у XXI столітті» (2001 р.), а також відповідно до вимог Стандартів компетентностей для вчителів (2008 р.) особлива увага надається концептуальним засадам формування системи підготовки майбутніх фахівців, основним принципам й умовам їхнього професійного розвитку. Водночас глибина освітніх реформ, якість і ефективність роботи освітніх закладів і установ системи національної освіти не можуть повністю задовольнити сучасні потреби особистості й суспільства у свідомому та професійному володінні іноземною мовою майбутніми фахівцями, що потребує впровадження в освітньо-виховний процес інноваційних та інформаційно-комунікаційних технологій, переосмислення критеріїв та принципів навчальної роботи.

Питання формування іншомовної компетентності студентів; завдання, пов'язані з визначенням цілей і змісту іншомовної освіти, було розглянуто в багатьох роботах вітчизняних та зарубіжних дослідників (Н. Гальскова, В. Сафонова, Г. Гринюк, С. Ніколаєва, О. Мисечко, О. Максименко, О. Першукова та інші). Для обґрунтування теоретичних основ виділення критеріїв та рівнів професійної іншомовної компетентності майбутнього вчителя початкової школи важливе значення мають дослідження В. Баркасі [2], Н. Бориско [3], О. Волченко [4], В. Калініна [7], О. Матвієнко [10] та ін.

Метою статті є обґрунтування компетентнісного підходу до іншомовної освіти студентів немовних спеціальностей, визначення критеріїв та рівнів сформованості навичок володіння іноземною мовою.

Завдання дослідження: вивчити теорію наукових ідей щодо проблеми формування іншомовної компетентності майбутніх учителів початкової школи на предмет виокремлення критеріїв для її оцінювання; провести «скрінінгове тестування» з іноземної мови студентів першого курсу спеціальності «Початкова освіта»; визначити фактори, які призводять до порушення принципів навчання; окреслити шляхи підсилення інтересу студентів до вивчення іноземної мови.

Методи дослідження. аналіз науково-педагогічної літератури з проблеми дослідження; систематизація критеріїв, результатів бесід, інтерв'ю щодо оцінювання сформованості іншомовної компетентності майбутніх учителів початкової школи; тестування для визначення рівня знань з іноземної мови абітурієнтів немовних спеціальностей; аналіз якісних показників та узагальнення отриманих даних.

Виклад основного матеріалу дослідження. На сучасному етапі розвитку суспільства спостерігається посилення значущості іноземної мови як навчальної дисципліни. У контексті визначення сутності сформованості іншомовної компетентності майбутнього фахівця послуговуємося науковими міркуваннями О. Бігич, яка вважає, що вчителі, що перебувають на високому рівні, усвідомлюють комунікативні труднощі у процесі іншомовного спілкування з дітьми молодшого шкільного віку, розуміють важливе значення культури спілкування для майбутньої професійної діяльності, регулярно працюють над удосконаленням педагогічної майстерності. Такий майбутній педагог демонструє міцні, ґрунтовні знання в різних сферах теорії та технології педагогічної праці; виявляє ініціативу в ході самоосвіти, науково-дослідної діяльності, бере активну участь у поза аудиторній роботі [2].

Так, В. Баркасі виділяє такі критерії та показники професійної компетентності вчителя іноземної мови:

1) *процесуально-змістовий* із показниками: знання (методологічні, загальнотеоретичні, спеціальні), уміння, навички; оволодіння основами педагогічних технологій; використання прийомів педагогічного менеджменту;

2) *суспільно-громадянський* із показниками: громадянська відповідальність; розуміння значущості педагогічної діяльності; суспільна активність;

3) *культурологічний* із показниками: усвідомлення себе носієм національних цінностей; толерантність, повага до мови, релігії, культури різних націй; планетарне мислення;

4) *регулятивно-оцінний* із показниками: мотивація досягнення компетентності; рівень професійної самосвідомості; емоційна гнучкість;

5) *професійно-особистісний* із показниками: гуманність, мобільність, комунікативність [2, с. 74].

Враховуючи зазначені положення, проведені аналізи науково-педагогічної літератури та наведених систем критеріїв, результати бесід, інтерв'ю та опитування серед викладачів, студентів закладів вищої педагогічної освіти та змісту визначених компонентів професійної компетентності нами були складені такі **критерії**: *мотиваційний, когнітивний, технологічний та рефлексивний*.

Проблема формування мотивації до вивчення студентами іноземної мови у закладах вищої освіти обумовлена створенням європейського простору вищої освіти, що потребує реалізації нагальних завдань щодо більш ефективного іншомовного професійного спілкування. Класифікуючи поняття «мотивація» з різних точок зору, зазвичай виділяються наступні види мотивації особистості: зовнішня, внутрішня, позитивна, негативна, стійка, нестійка, індивідуальна, групова, пізнавальна, тощо. Поділяємо позицію науковця Н. Арістової, яка визначає групи мотивів, спрямованих на такі аспекти педагогічної поведінки, як професійна діяльність, професійне спілкування, особистість професіонала [1].

Визначення рівня володіння іноземною мовою вимірюється відповідно за міжнародною та європейською шкалою. В 1989 році Кембриджський університет (*the University of Cambridge (UK)*) спільно з Університетом Саламанки (*the Universidad de Salamanca (Spain)*) заснували Асоціацію провайдерів мовних тестів в Європі (*The Association of Language Testers in Europe – ALTE*), яка розробила відповідні критерії оцінювання рівнів володіння іноземними мовами, встановити стандарти якості та принципи належної практики на всіх етапах процесу мовного тестування. Основна мета новоствореної організації полягала у сприянні транснаціональному визнанню мовної сертифікації; покращенні якості мовної оцінки; підвищенні обізнаності щодо питань мовного тестування; пропагуванні переваги багатомовності та цілеспрямованому вивченні різноманітних мов [13]. Для англійської мови було рекомендовано скористатися міжнародною системою рівнів: *Beginner* – початковий рівень, *Elementary* – базовий рівень, *Pre-Intermediate* – рівень нижче середнього, *Intermediate* – середній рівень, *Upper-Intermediate* – рівень вище середнього, *Advanced* – просунутий рівень, *Proficiency* – рівень вільного володіння.

Згідно із Загальноєвропейськими Рекомендаціями з мовної освіти (*Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment*) 2001 року існує шість рівнів володіння мовою, які були розроблені Асоціацією Мовних Експертів *ALTE*: інтродуктивний (*Breakthrough* або *A1*), середній (*Waystage* або *A2*), рубіжний (*Threshold* або *B1*), просунутий (*Vantage* або *B2*), автономний (*Effective Operational Proficiency* або *C1*) і компетентний (*Mastery* або *C2*) [6]. Вони охоплюють проміжок від базового до практично бездоганного рівня володіння мовою. На них

зорієнтовані навчальні посібники з будь-якої європейської мови, довідники, словники, тести.

Серед найбільш популярних британських іспитів слід визначити *Cambridge ESOL (English For Speakers of Other Languages)* – це один з найпопулярніших міжнародних іспитів, який перевіряє рівень сформованості мовної та мовленнєвої компетенцій та структурно охоплює п'ять рівнів складності: *KET, PET, FCE, CAE, CPE*. *KET (Key English Test)* розрахований на кандидатів з середнім рівнем володіння мовою (*A2*); *PET (Preliminary English Test)* припускає, що кандидати володіють мовою на рубіжно-му рівні (*B1*); *FCE (First Certificate in English)* створений для кандидатів з просунутим рівнем володіння мовою (*B2*); *CAE (Certificate in Advanced English)* пропонується кандидатам з автономним рівнем володіння мовою (*C1*); *CPE (Certificate of Proficiency in English)* націлений на кандидатів з компетентним рівнем володіння мовою (*C2*) [6].

Важливість англійської мови для доступу та розширення освітніх і професійних можливостей людини в закладах вищої освіти визнається Україною і відображена в ряді національних стратегій та ініціатив, де володіння англійською мовою є центральним. Міністерство освіти і науки України затвердило Концепцію розвитку англійської мови в закладах вищої освіти (опубліковано 13 липня 2019 року). Володіння англійською мовою передбачається на рівні не менш як *B1* та стане обов'язковою умовою для вступу, а *B2* – для випуску. До 2023 року рівень володіння англійською на рівні *B1* буде обов'язковим під час вступу на бакалавра, що передбачає проходження обов'язкового «скрінінгового» тесту з англійської мови всіма абітурієнтами з метою встановлення рівня володіння мовою. Якщо рівень вступника нижче *B1*, то такі абітурієнти до початку навчального року до 1 вересня або до 1 жовтня повинні пройти мовний інтенсив для досягнення рівня *B1*. Серед іншого зазначається, що в середньостроковій перспективі за 5–7 років планується замінити випускний іспит обов'язковим стандартизованим єдиним вихідним (кваліфікаційним) іспитом з англійської мови для всіх студентів бакалаврату [11]. Повністю підтримуючи основні положення документу варто зазначити, що для їх ефективного впровадження слід переосмислити підхід до організації навчального процесу з іноземної мови особливо зі студентами немовних спеціальностей. Проблематичним є факт невідповідності рівня знань з іноземної мови абітурієнтів немовних спеціальностей, недостатній рівень вмотивованості до вивчення предмету. Ця ситуація обумовлена як психологічними аспектами так і економічними факторами.

Розглянемо результати «скрінінгового тестування» студентів першого курсу немовних спеціальностей (див. табл. 1).

Таблиця 1

Результати «скрінінгового тестування» з іноземної мови студентів першого курсу спеціальності «Початкова освіта», станом на початок вересня

№ з/п	Студенти групи	Below elementary	Elementary	Pre-Intermediate	Intermediate	Upper-Intermediate
		A 0	A 1	A 2	B 1	B 2
1	Студент	3,25	3	2,4	2,2	2
2	Студент	3,75	3,3	2	2	2,6
3	Студент	4,75	3,3	4,4	4	2,3
4	Студент	4	3,3	3	2,2	1,6

Продовження табл. 1

5	Студент	3,75	3	2,8	2,4	2
6	Студент	4,75	4,6	4	3,8	1,6
7	Студент	4,25	4,7	3,6	3,3	3,3
8	Студент	4,75	4,3	3,2	2,2	2
9	Студент	3,75	3,3	3,6	3	3
10	Студент	4	4,3	3,4	3	2,3
11	Студент	4	3,3	3	2,2	2,6
12	Студент	3,75	3	2,8	2,4	2
13	Студент	4,75	4,6	4	3,8	1,6
14	Студент	3,5	4,3	1,4	1,2	1
15	Студент	3,5	4	1,8	3,4	3,3
16	Студент	3,75	2	3	3,8	1,6
17	Студент	3,2	2,5	1,3	1	1

Зробивши аналіз якісних показників рівня сформованості іншомовної компетентності студентів першого курсу немовних спеціальностей, нами були виокремлені наступні **показники**:

1. Рівень успішності *Below elementary* (A 0) мав відповідний результат, а саме: низький – 45%, середній – 30%, високий – 25%.

2. Рівень успішності *Elementary* (A 1) мав відповідний результат, а саме: низький – 55%, середній – 35%, високий – 20%.

3. Рівень успішності *Pre-Intermediate* (A 2) мав відповідний результат, а саме: низький – 65%, середній – 25%, високий – 15%.

4. Рівень успішності *Intermediate* (B 1) мав відповідний результат, а саме: низький – 75%, середній – 25%, високий – 0%.

5. Рівень успішності *Upper-Intermediate* (B 2) був визначений в межах дослідження, але його результати не були враховані як такі, що мали низькі показники та не є визначальними в курсі підготовки студентів першого курсу (див. рисунок 1).

Разом з тим, аналіз практичної діяльності викладачів вищих нелінгвістичних навчальних закладів (Красноголова І. Б. [8] свідчить, що у більшості студентів недостатньо сформоване позитивне ставлення до вивчення іноземної мови, відсутнє розуміння зв'язку між знаннями іноземної мови та майбутньою професійною діяльністю, що негативно позначається на результатах навчання. Мотивація повинна стати тією точкою опори, на якій будується увесь сучасний зміст заняття іноземної мови зі студентами першого курсу. Особисту увагу, на думку науковця слід приділити ретельному визначенню принципів навчання. Як відомо, до традиційної групи принципів навчання належать такі принципи:

- 1) наочності;
- 2) свідомості та активності навчання;
- 3) систематичності;
- 4) доступності;
- 5) науковості змісту та методів навчання;
- 6) самостійності;
- 7) зв'язку теорії з практикою.

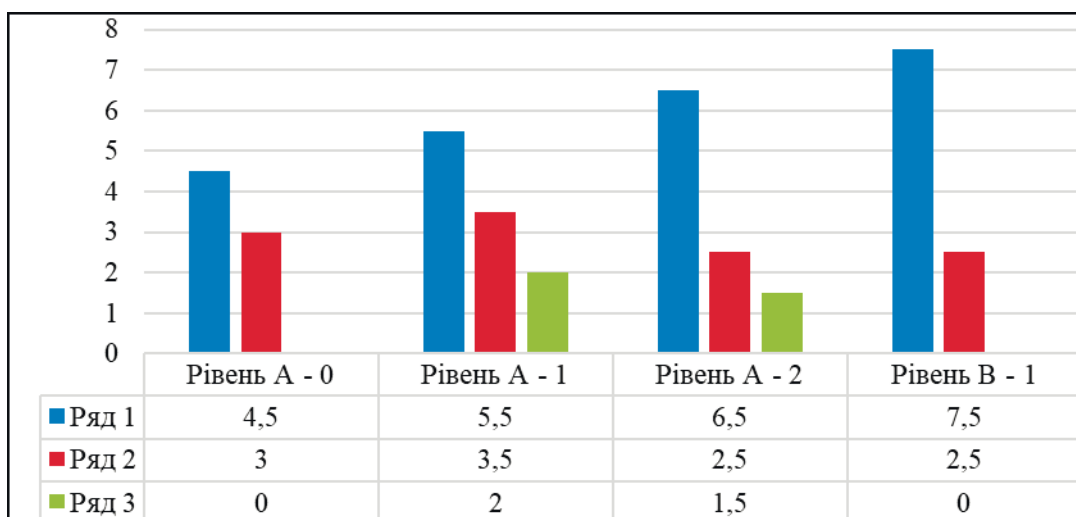

Рис. 1. Результати тестування з іноземної мови студентів першого курсу спеціальності «Початкова освіта», станом на початок вересня

До групи інноваційних принципів навчання можна віднести:

1) принцип розвивального та виховного характеру навчання, який ґрунтується на традиційному принципі свідомості й активності навчання та спрямований на всебічний розвиток особистості суб'єкта навчання та його індивідуальності;

2) принцип диференціації навчання, побудований на основі принципу доступності, «передбачає умовний поділ учасників навчального процесу на певні групи за рівнем знань, умінь і навичок, активністю й мірою усвідомлення необхідності навчання» [9, с. 55].

Беручи до уваги, що відповідно до міжнародних стандартів на опанування кожного рівня іноземної мови відводиться 120 академічних годин, в більшості Нормативних програм передбачено вивчення іноземної мови лише протягом першого, другого та третього семестрів в обсязі 180 академічних годин, а саме: аудиторних годин – 106; годин, відведених на самостійну роботу – 74. Представлена кількість годин не може забезпечити повноцінне засвоєння навчальної дисципліни «Іноземна мова» з рекомендованого рівня *Intermediate* (B 1), враховуючи показники «скрінінгового» щорічного тестування студентів першого курсу на початку вивчення дисципліни. Застосування форм дистанційного навчання ускладнює поставлену задачу. Ігнорування цих факторів може призвести до порушення принципів навчання, а саме, в першу чергу принципів доступності, зв'язку теорії з практикою та диференціації навчання.

Для вирішення поставленого завдання нами була запропонована *особистісно-орієнтована модель навчання іноземної мови з елементами інтенсиву*, що поділяється на психолого-педагогічний та методичний компоненти.

Таким чином, особистісно-орієнтований підхід у навчанні іноземної мови на немовних факультетах створює можливість урізноманітнення всього освітнього процесу, підсилення інтересу до вивчення іноземної мови із застосуванням ігрових елементів, посилення зацікавленості культурними традиціями інших країн світу. В особистісно-орієнтованій освіті центральним елементом стає подія в житті особистості, що формує цілісний життєвий досвід, частиною якого є знання. Результати дослідження, що здійснювалось протягом трьох місяців засвідчили позитивну динаміку і правильність шляхів в організації освітнього процесу (див. табл. 2).

Таблиця 2

**Результати тестування з іноземної мови (рівень *Elementary* (A 1)
студентів першого курсу спеціальності «Початкова освіта»,
станом на поточний термін**

№ з/п	Поточний термін вивчення дисципліни	Кількість академічних годин	Кількість академічних годин для самостійної роботи	Загальна кількість годин	Динаміка якісних змін успішності вивчення іноземної мови (%)		
					Низький рівень	Середній рівень	Високий рівень
1	Жовтень	8	6	14	35	35	30
2	Листопад	10	6	16	30	45	35
3	Грудень	8	6	14	10	53	37
ВСЬОГО:		26	18	44			

Визначальною метою навчання студентів немовних спеціальностей англійської мови як іноземної є оволодіння мовою як засобом міжкультурної взаємодії та професійного іншомовного спілкування. Динаміка якісних змін тестування з іноземної мови (рівень *Elementary* (A 1) студентів першого курсу спеціальності «Початкова освіта» продемонстровано на рисунку 2:

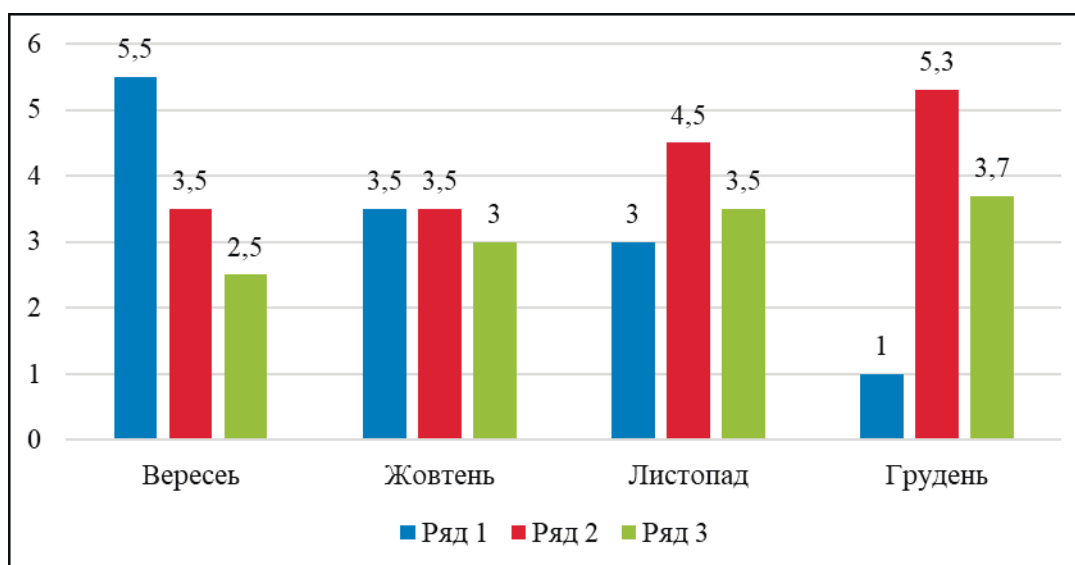

Рис. 2. Динаміка якісних змін тестування з іноземної мови (рівень *Elementary* (A 1) студентів першого курсу спеціальності «Початкова освіта», станом на поточний термін

Зростання відсотків якості навчання, підвищення інтересу та мотивації до вивчення предмету «Іноземна мова» свідчить про позитивну динаміку.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Таким чином, визначення критеріїв та відповідних показників дає можливість констатувати про певний рівень сформованості професійної іншомовної компетентності майбутнього вчителя початкової школи. Отримані результати оцінювання можуть слугувати своєрідним еталоном для конструювання ефективної моделі освітнього процесу. Використання

особистісно-орієнтованого підходу у навчанні іноземної мови на немовних факультетах не тільки урізноманітнює його, а й підсилює інтерес до вивчення іноземної мови, зацікавлює культурними традиціями інших країн світу, що сприяє формуванню професійної іншомовної компетентності майбутніх вчителів початкової школи.

Перспективним напрямом для подальших досліджень може стати розробка форм, методів та засобів навчання студентів з використанням медіа освітнього контенту з метою підвищення іншомовної компетентності здобувачів освіти зі спеціальності «Початкова освіта».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Арістова Н. О. Формування мотивації вивчення іноземної мови у студентів вищих нелінгвістичних навчальних закладів : монографія. Київ : ТОВ «ГЛІФМЕДІЯ», 2015. 240 с.
2. Баркасі В. В. Формування професійної компетентності в майбутніх учителів іноземних мов (1997–2004 рр.) : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Одеса, 2004. 254 с.
3. Бігич О. Б. Методична освіта майбутнього вчителя іноземної мови початкової школи : [моногр.]. Київ : Вид. Центр КНЛУ, 2004. 278 с.
4. Бориско Н. Ф. Общевропейские компетенции владения иностранным языком : Изучение, обучение, оценка. Анализ некоторых аспектов. Иноземні мови. 2005. № 1. С. 8-14.
5. Волченко О. М. Формування комунікативної компетенції майбутніх учителів іноземних мов у вищих педагогічних навчальних закладах : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2006. 261 с.
6. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти : вивчення, викладання, оцінювання. під ред. д. пед. наук, проф. С. Ю. Ніколаєвої. Київ : Ленвіт, 2003. 273 с.
7. Калінін В. О. Формування професійної компетентності майбутнього вчителя іноземної мови засобами діалогу культур : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Житомир, 2005. 20 с.
8. Красногорова І. Б. Формування мотивів учіння студентів у процесі викладання англійської мови. Автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. : 13.00.01 «Загальна педагогіка та історія педагогіки». Київ, 1999. 20 с.
9. Мартиненко С. М., Хоружа Л. Л. Загальна педагогіка : навч. посіб. Київ : МАУП, 2002. 176 с.
10. Матвієнко О. В. Педагогічне спілкування вчителя як складова професійної готовності до педагогічної взаємодії в навчально-виховному середовищі школи першого ступеня. *Збірник наукових праць. Педагогічні науки*. Випуск 95. 2011. С. 128-129.
11. МОН створило концепцію розвитку англійської в університетах : рівень B1 – обов'язкова умова вступу, B2 – випуску, викладання профільних дисциплін іноземною та «мовні скринінги». URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/mon-stvorilo-koncepciyu-rozvitku-anglijskoyi-v-universitetah-u-dodatku-riven-v1-obovyazkova-umova-vstupu-v2-vipusku-vikladannya-profilnih-disciplin-inozemnoyu-ta-movni-skriningi>
12. The Association of Language Testers in Europe (ALTE). URL: <https://www.alte.org/>
13. General and higher education. URL: <https://www.cambridgeenglish.org/exams-and-tests/qualifications/general/>

REFERENCES:

1. Aristova, N. O. (2015). Formuvannia motyvatsii vyvchennia inozemnoi movy u studentiv vyshchyykh nelinhvistychnyykh navchalnykh zakladiv [Formation of motivation to study a foreign

language in students of higher non-linguistic educational institutions] : monohrafiia. Kyiv : TOV «HLIFMEDIIA» [in Ukrainian].

2. Barkasi, V. V. (2004). Formuvannia profesiinoi kompetentnosti v maibutnikh uchyteliv inozemnykh mov (1997–2004 rr.) [Formation of professional competence in future teachers of foreign languages (1997-2004)]. *Candidate's thesis*. Odesa [in Ukrainian].

3. Bihych, O. B. (2004). Metodychna osvita maibutnoho vchytelia inozemnoi movy pochatkovoї shkoly [Methodical education of the future teacher of a foreign language in primary school] : monohrafiia. Kyiv : Vyd. Tsentru KNLU [in Ukrainian].

4. Borysko, N. F. (2005). Obshcheevropeiske kompetentsyy vladenya ynostrannym yazykom : Yzuchenye, obuchenye, otsenka. Analiz nekotorykh aspektov [Common European competences in foreign languages : Study, training, assessment. Analysis of some aspects]. *Inozemni movy – Foreign languages, 1, 8-14* [in Ukrainian].

5. Volchenko, O. M. (2006). Formuvannia komunikatyvnoi kompetentsii maibutnikh uchyteliv inozemnykh mov u vyshchyykh pedahohichnykh navchalnykh zakladakh [Formation of communicative competence of future teachers of foreign languages in higher pedagogical educational institutions]. *Candidate's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].

6. Zahalnoevropeiski Rekomendatsi z movnoi osvity : vyvchennia, vykladannia, otsiniuvannia [Pan-European Recommendations for Language Education : Study, Teaching, Assessment]. (2003). S. Yu. Nikolaieva (Ed.). Kyiv : Lenvit [in Ukrainian].

7. Kalinin, V. O. (2005). Formuvannia profesiinoi kompetentnosti maibutnoho vchytelia inozemnoi movy zasobamy dialohu kultur [Formation of professional competence of the future teacher of a foreign language by means of dialogue of cultures]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Zhytomyr [in Ukrainian].

8. Krasnoholova, I. B. (1999). Formuvannia motyviv uchinnia studentiv u protsessi vykladannia anhliiskoi movy [Formation of students' learning motives in the process of teaching English]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].

9. Martynenko, S. M., Khoruzha, L. L. (2002). Zahalna pedahohika [General pedagogy] : navch. posib. Kyiv : MAUP [in Ukrainian].

10. Matviienko, O. V. (2011). Pedahohichne spilkuvannia vchytelia yak skladova profesiinoi hotovnosti do pedahohichnoi vzaiemodii v navchalno-vykhovnomu seredovyshchi shkoly pershoho stupenia [Pedagogical communication of a teacher as a component of professional readiness for pedagogical interaction in the educational environment of the school of the first degree]. *Zbirnyk naukovykh prats. Pedahohichni nauky – Collection of scientific works. Pedagogical sciences, issue 95, 128-129* [in Ukrainian].

11. MON stvorylo kontseptsiu rozvytku anhliiskoi v universytetakh : riven V1 – obov'язkova umova vstupu, V2 – vypusku, vykladannia profilnykh dystsyplin inozemnoiu ta «movni skryninhy» [The Ministry of Education and Science has created a concept for the development of English in universities : level B1 – a prerequisite for admission, B2 – graduation, teaching specialized disciplines in foreign and “language screenings”] (2019). URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/mon-stvorilo-koncepciyu-rozvitku-anglijskoyi-v-universitetah-u-dodatku-riven-v1-obov'язkova-umova-vstupu-v2-vipusku-vikladannya-profilnih-disciplin-inozemnoyu-ta-movni-skriningi>

12. The Association of Language Testers in Europe (ALTE). (2021). URL: <https://www.alte.org/> [in English].

13. General and higher education. (2021). URL: <https://www.cambridgeenglish.org/exams-and-tests/qualifications/general/> [in English].